

СТАНОВИЩЕ

От: **ДОЦ. Д-Р ДАРИНА ГЕОРГИЕВА ЗАИМОВА**

*3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление: 3.8
“Икономика”, научна специалност: Икономика и управление (по отрасли),
Тракийски Университет, гр. Стара Загора*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в Тракийски университет.

Автор на дисертационния труд: Михаил Тодоров Кожухаров

Тема на дисертационния труд: Анализ и оценка на клъстерния потенциал в България

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1045/25.04.2018г. на Ректора на Тракийски университет.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Индустриален бизнес и предприемачество“, Стопански факултет на Тракийски университет по научна специалност **ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ (Селско стопанство)**, професионално направление 3.8. Икономика, съгласно Заповед № 484/09.03.2015г. на Ректора на Тракийски университет. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2015-2018г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд "Анализ и оценка на клъстерния потенциал в България" представлява **теоретико-приложно изследване** по една безспорно актуална и значима тема, свързана с възможностите и ползите от интегриране и развитие на клъстерни структури в значими сектори от икономиката и обществения живот.

Дисертацията е в обем от 230 страници (вкл. литература и приложения) и **притежава качества на завършен изследователски труд** върху ясно дефинирани предмет и изследователска теза.

Изложението е структурирано в три глави, в които следвайки **логическа последователност** с обект, предмет и цел на научното изследване се дискутират съответно: концепции и теоретична обосновка на клъстерите (Глава 1); методология за изследване (Глава 2); анализ и оценка на клъстерния потенциал (Глава 3); препоръки и заключение.

Считам, че **предмета, обекта, целта и задачите** на изследването очертават ясно насоките на изследователските търсения на докторанта. Конкретните задачи, които Кожухаров последователно реализира като разработка и анализ в отделните глави, засилват актуалността и значението на темата. Много добро впечатление прави обособената част с изводи след всяка глава.

Подборът на използваната научна литература показват обстойното запознаване на автора както с научните разработки и постижения в областта, която изследва, така и с документи относно институционалната рамка на клъстерите. Направеният анализ доказва и способността на докторанта да изразява и аргументира позиция по тях.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Основните научни и научно-приложни резултати мога да обособя съответно логиката на дисертационната структура:

I. Теоретични основи на понятието за клъстер

Авторът прави **обширен теоретичен преглед** на теорията за икономическите мрежи, за агломерациите, за транзакционните разходи и на институционалната теория, с фокус върху интерпретацията на концептуалните постановки на индустриалните клъстери, моделите им за развитие и ролята на институциите. Кожухаров демонстрира възможности да систематизира и критично да осмисля съществуващите научни тези спрямо практическите проблеми и на тази основа аргументирано да защитава своя позиция относно ролята и значението на интеграционните процеси в агробизнеса.

II. Методологическа и методическа рамка на изследването

Считам, че прилаганият **методологически инструментариум** е адекватен на задачите, които докторантът решава. Осигурена е необходимата достоверна и изчерпателна информация за комплексната оценка на клъстерния потенциал, при което формулираните резултати и изводи нямат абстрактен характер, а се основават на задълбочени анализи на конкретен емпиричен материал.

III. Анализ на клъстерния потенциал

Анализът на клъстерните структури е построен върху четири основни елемента: откриване и потенциал за развитие на клъстери; икономически ползи от клъстеризацията; сравнителен анализ и анализ на структурните промени. Докторантът успява да моделира зависимости и да определи възможности за оптимизиране клъстерния потенциал.

IV. Препоръки и предложения за развитие на клъстерния потенциал

Докторантът предлага авторски идеи и решения при създаване и управление на клъстерния потенциал, които се основават на постигнатата структура от връзки между теоретични постановки, методологична рамка и аналитичност при моделиране на възможностите за развитие и оптимизиране на изследваните обекти.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Съдържанието на дисертационния труд и резултатите от самостоятелно проведеното изследване ми дават основание да обобщя следните научни и научно-приложни приноси:

- На базата на задълбочен концептуален преглед и анализ на теорията в областта на клъстерите е предложена собствена визия за стимулиране на клъстерния потенциал (стр. 74-75).
- Приложената методология позволява да се съвместят различни, но взаимнодопълващите се и зависими фактори, както и да се извлекат конкретни предложения за оптимизиране дейността на изследваните обекти.
- Изводите и заключенията в труда имат практико-приложен характер и могат да бъдат взети под внимание както на оперативно, така и на стратегическо ниво на управление и администриране на мрежовите структури.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В представените научните публикации фактически е отразена в значителна степен същността на дисертационния труд, както и отделни проблемни моменти, разработвани в него. Добро впечатление прави списъка на цитирания на публикации на докторанта от чужди автори.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат конкретно отразява съдържанието на дисертационния труд, включително структура, съдържание и основни изводи от научното изследване, научни приноси и публикации.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Настоящата дисертация дава добра основа за бъдещи изследвания, при които препоръчвам в зависимост от наличната емпирична информация да се разшири периода на анализа.

Това от своя страна ще позволи и включване на повече изследвани променливи на входа, както и крайни резултати; и същевременно ще даде възможност за анализ на фактори, които индиректно влияят или не могат количествено да бъдат представени при оценка на ефекта и ролята на клъстерния потенциал и клъстерните организации.

8. Заключение

Въз основа на запознаването ми с научната работа на докторанта, давам своята положителна оценка на дисертационен труд на тема „Анализ и оценка на клъстерния потенциал в България“ *и предлагам на Научното жури да присъди на Михаил Тодоров Кожухаров образователната и научна степен „Доктор“ в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 “Икономика”, научна специалност „Икономика и управление“ (Селско стопанство).*

14.05.2018/ Стара Загора

Подпис:

(доц. д-р Дарина Заимова)